

Tuntisuunnitelma 3, 3–6 lk, 45 min

Lapsen oikeus suojeluun ja syrjimättömyyteen

Tavoite

Oppilas oppii tuntemaan Lapsen oikeuksia koskevan sopimuksen merkitystä yhteiskunnassa (L2) ja tutustuu lasten oikeuksiin liittyviin kysymyksiin erityisesti rauhan, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kautta (L7). Oppilas harjoittelee tunnetaitoja (L3), ajattelun taitoja (L1) ja hyviä tapoja (L3). Harjoitellaan vastuullisia ja turvallisia tieto- ja viestintäteknologisia taitoja (L5) ja yhteistyössä toisten kanssa toimimista (L7).

Oppiaineet

Ympäristöoppi, uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi

Artiklat

Sopimus yleisesti ja erityisesti 13., 15., 17., 18., 19., 20., 21., 23., 24., 26., 31., 35., 36., 37., 38., 39. ja 40.

Avainsanat

Lapsen oikeuksien sopimus, tunnetaidot, kaveritaidot, tunteet, turvallisuus, henkinen hyvinvointi

TASO 1 (esim. 3.–4. luokka)

Tarvikkeet: taulukuvat (artiklat 2, 13 ja 19), tunneparikortit, Turvalliset aikuiset -moniste

Tunnin kulku

Pohjustus: Oikeus mielipiteeseen ja syrjimättömyyteen (5–10 min)

Taulukuva, artikla 13: *Lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä. Mielipiteillä ei saa kuitenkaan loukata toisten oikeuksia.* Taulukuva: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Taulukuva-13-artikla.pdf>

Taulukuva: artikla 2: *Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.* Taulukuva: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Taulukuva-2-artikla.pdf>

Pohditaan yhteisesti lapsen oikeuksia mielipiteeseen ja syrjimättömyyteen taulukuvien (artikla 13 ja artikla 2) avulla.

Pohditaan, mitä tarkoittaa mielipiteenvapaus? Millaisen mielipiteen voi sanoa? Millainen mielipide voi olla loukkaava? Muistutetaan, että jokaisella on mielipiteenvapaus

(sananvapaus), mutta mielipiteenvapaudella on rajat. Mielipiteenvapauteen ei kuulu, että voit loukata muiden ihmisten oikeuksia. Esimerkiksi ihmisten tai ihmisryhmien uhkaaminen tai solvaaminen ei ole sallittua. Muistutetaan, että syrjintää ei voi oikeuttaa mielipiteenvapaudella.

Pohditaan myös, mitä tarkoittaa syrjintä? Syrjintä tarkoittaa sitä, että ihmistä kohdellaan muita huonommin jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Kiusaaminenkin voi olla syrjintää. Miten tulee toimia, jos joku kiusaa? Kerrotaan lapsille myös, että välillä teemme kaikki virheitä ja anteeksi pyytäminen ja antaminen ovat tärkeitä taitoja.

Pantomiimi: Etsi tunneparisi (15 min)

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään kohteluun ja turvalliseen kouluympäristöön. Tunnetaitojen opettelu ehkäisee syrjintää ja kiusaamista. Tarvitset tässä tehtävässä tunnekortteja. Tunnekortteja saat tulostettua ilmaiseksi esimerkiksi Kehitysvammaisten Tukiliiton tai Mieli ry:n verkkosivuilta:

- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n tunnekortit: <https://www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/kehittamistoiminta/paattyneet-hankkeet/mahti-projekti/mahti-tunnekortit/>
- Suomen Mielenterveys ry:n tunnekortit: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/tunnekortit-varhaiskasvatukseen/>

Tulosta jokaista tunnetta kaksi kappaletta. Tavoitteena on, että oppilaat etsivät oman tunneparinsa. Paria etsitään menemällä toisen oppilaan luokse ja esittämällä tunnetta, sanoja ei saa käyttää. Jos näyttäminen tuntuu haastavalta, voidaan tunne myös piirtää paperille paria etsiessä. Leikkiä jatketaan niin kauan, kunnes kaikki ovat löytäneet tunneparinsa.

Pohjustus: Oikeus suojeluun (5 min)

Taulukuva, artikla 19: *Aikuisten täytyy suojella lasta kaikelta väkivallalta ja huonolta kohtelulta. Lasta ei saa satuttaa millään tavalla. Kukaan ei saa kohdella lasta välinpitämättömästi tai käyttää lasta hyväkseen.* Taulukuva:

<https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Taulukuva-19-artikla.pdf>

Pohditaan yhteisesti taulukuvan avulla artiklaa sana sanalta. Kuka on aikuinen ja kuka lapsi? Mitä on väkivalta ja huono kohtelu? Mitä on satuttaminen? Mitä tarkoittaa välinpitämättömyys? Ja mitä tarkoittaa lapsen hyväksikäyttö?

Turvalliset aikuiset elämässäni (10 min)

Tehtävä on lainaus Oulun kaupungin Turvallinen Oulu -hankkeesta toteutetusta julkaisusta "Tunne- ja turvataitokasvatuksen opetusmateriaali – Luokka-asteet 5-6", s. 29–33.

https://www.turvataitokasvatus.fi/documents/23152206/23160005/Turvallinen-Oulu_5-6luokka_A4_sahkoinen_25082021-2.pdf/3b4df139-50b4-45aa-86c0-3bf9da62945d

Tehtävä perustuu THL:n oppimateriaaleissa alun perin julkaistuun tehtävään julkaisussa “Tunne- ja turvataitoja lapsille”, s. 178, tekijät Kaija Lajunen, Minna Andell ja Mirja Ylenius-Lehtonen.

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille WEB.pdf](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf)

Jokaisella lapsella on oikeus turvallisuuteen ja suojeluun. Joskus voi olla vaikeaa arvioida ja tietää, keneltä aikuiselta voit pyytää apua. On tärkeää osata määritellä, kuka on turvallinen aikuinen elämässäsi, jotta tiedät keneltä voit pyytää apua, jos tunnet olosi epämukavaksi ja tarvitset neuvoja.

Turvalliset aikuiset ovat sellaisia, jotka tekevät turvallisia päätöksiä lasten elämässä, suojelevat heitä ja käyttäytyvät turvallisesti lasten elämässä. Jos joku aikuinen pyytää lasta tekemään epämukavia ja kurjalta tuntuvia asioita, siitä pitää kertoa turvalliselle aikuiselle, jonka tiedät voivan auttaa sinua.

Kirjoitetaan Turvalliset aikuiset -tehtävämonisteeseen ylös omat turvalliset aikuiset. Oppilaat voivat kirjoittaa myös perustelut omille turva-aikuisilleen.

Tehtävän voi antaa myös kotitehtäväksi.

Turvalliset aikuiset -moniste: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Turvalliset-aikuiset-.pdf>

Kerrataan tärkeät asiat (5 min)

- Jokaisella on oikeus mielipiteeseen
- Toisen oikeutta syrjimättömyyteen ei saa loukata
- Lasta ei saa satuttaa eikä kohdella välinpitämättömästi
- Kaikki tunteet ovat sallittuja – tunteet tulevat ja menevät
- Aikuisen täytyy suojella lasta
- Jos kotona ei ole turvallista aikuista, täytyy siitä kertoa koulussa opettajalle tai jollekin muulle turvalliselle aikuiselle

Eriyttäminen

Taso 1 voidaan suunnata 3–4 luokille, taso 2 taas 5–6 luokille. Tehtävien sisällä eriyttäminen tapahtuu itsestään tehtävän sisällä.

Kotitehtävä

Tunteet tutuiksi -tehtävämoniste: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Tunteet-tutuiksi-3-6-lk-taso-1.pdf>

Lisätehtävä

- Toiminnallinen tunneleikki:
<https://www.lapsenoikeudet.fi/kampanja/lapsenoikeuksienviikko/kouluille/1-2-luokka/toiminnallinen-tunneleikki/>

TASO 2 (esim. 5.–6. luokka)

Tarvikkeet: laitteet meemien tekemiseen, taulukuvat (artiklat 2, 13 ja 19), Turvalliset aikuiset -moniste

Tunnin kulku

Johdanto: Oikeus mielipiteeseen ja syrjimättömyyteen (5–10 min)

Taulukuva, artikla 13: *Lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä. Mielipiteillä ei saa kuitenkaan loukata toisten oikeuksia.* Taulukuva: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Taulukuva-13-artikla.pdf>

Taulukuva, artikla 2: *Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.* Taulukuva: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Taulukuva-2-artikla.pdf>

Pohditaan yhteisesti lapsen oikeuksia mielipiteeseen ja syrjimättömyyteen taulukuvien (artikla 13 ja artikla 2) avulla.

Pohditaan, mitä tarkoittaa mielipiteenvapaus? Millaisen mielipiteen voi sanoa? Millainen mielipide voi olla loukkaava? Muistutetaan, että jokaisella on mielipiteenvapaus (sananvapaus), mutta mielipiteenvapaudella on rajat. Mielipiteenvapauteen ei kuulu, että voit loukata muiden ihmisten oikeuksia. Esimerkiksi ihmisten tai ihmisryhmien uhkaaminen tai solvaaminen ei ole sallittua. Muistutetaan, että syrjintää ei voi oikeuttaa mielipiteenvapaudella.

Pohditaan myös, mitä tarkoittaa syrjintä? Syrjintä tarkoittaa sitä, että ihmistä kohdellaan muita huonommin jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Kiusaaminenkin voi olla syrjintää. Miten tulee toimia, jos joku kiusaa? Kerrotaan lapsille myös, että välillä teemme kaikki virheitä ja anteeksi pyytäminen ja antaminen ovat tärkeitä taitoja.

Hyvä kaveri -meemi – keskustelu (5–10 min)

Keskustellaan yhteisesti meemeistä: Mitä ne ovat? Onko ok käyttää meemejä ja milloin? Miltä meemiksi tahtomattaan joutuneista tuntuu?

- Asian läpikäymisessä voidaan käyttää apuna artikkelia: <https://yle.fi/uutiset/3-10941826>
- Miten meemi voi olla hauska loukkaamatta ketään?
- Mitä jos päädyn itse meemiksi tahtomatta?
- Muistutetaan meemin tekijän motiivista: usein pyritään muokkaamaan ajatuksia
- Esimerkki, miten henkilö päätyi meemiksi: <https://knowyourmeme.com/memes/hide-the-pain-harold>

Hyvä kaveri -meemi – toteutus (10 min)

Tehdään 2–3 hengen ryhmissä Hyvä kaveri -meemi. Mietitään ryhmissä, millainen on hyvä kaveri, millaisten luokkakavereiden kanssa on kiva olla ja millaisilla teoilla voi olla hyvä kaveri toiselle? Ryhmä toteuttaa meemin valitulla meemigeneraattorilla (esim. <https://imgflip.com/memegenerator>) ja lähettää meemin sovitusti opettajalle.

Meemi saa olla hauska ja luokan yhteishenkeä nostattava. Onnistunut meemi ei loukkaa ketään, vaan tuo hyvää mieltä.

Käydään meemit yhteisesti läpi ja tulostetaan halutessa luokan seinälle. Opettaja voi nopeuttaa meemien toteuttamista valitsemalla valmiin pohjan etukäteen.

Pohjustus: Oikeus suojeluun (5 min)

Taulukuva, artikla 19: *Aikuisten täytyy suojella lasta kaikelta väkivallalta ja huonolta kohtelulta. Lasta ei saa satuttaa millään tavalla. Kukaan ei saa kohdella lasta välinpitämättömästi tai käyttää lasta hyväkseen.* Taulukuva:

<https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Taulukuva-19-artikla.pdf>

Pohditaan yhteisesti taulukuvan avulla artiklaa sana sanalta. Kuka on aikuinen ja kuka lapsi? Mitä on väkivalta ja huono kohtelu? Mitä on satuttaminen? Mitä tarkoittaa välinpitämättömyys? Ja mitä tarkoittaa lapsen hyväksikäyttö?

Turvalliset aikuiset elämässäni (10 min)

Tehtävä on lainaus Oulun kaupungin Turvallinen Oulu -hankkeesta toteutetusta julkaisusta "Tunne- ja turvataitokasvatuksen opetusmateriaali – Luokka-asteet 5-6", s. 29–33.

https://www.turvataitokasvatus.fi/documents/23152206/23160005/Turvallinen-Oulu_5-6luokka_A4_sahkoinen_25082021-2.pdf/3b4df139-50b4-45aa-86c0-3bf9da62945d

Tehtävä on alun perin julkaistu THL:n oppimateriaaleissa "Tunne- ja turvataitoja lapsille", s. 178, tekijät Kaija Lajunen, Minna Andell ja Mirja Ylenius-Lehtonen.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf

Jokaisella lapsella on oikeus turvallisuuteen ja suojeluun. Joskus voi olla vaikeaa arvioida ja tietää, keneltä aikuiselta voit pyytää apua. On tärkeää osata määritellä, kuka on turvallinen aikuinen elämässäsi, jotta tiedät keneltä voit pyytää apua, jos tunnet olosi epämukavaksi ja tarvitset neuvoja.

Turvalliset aikuiset ovat sellaisia, jotka tekevät turvallisia päätöksiä lasten elämässä, suojelevat heitä ja käyttäytyvät turvallisesti lasten elämässä. Jos joku aikuinen pyytää lasta tekemään epämukavia ja kurjalta tuntuvia asioita, siitä pitää kertoa turvalliselle aikuiselle, jonka tiedät voivan auttaa sinua.

Kirjoitetaan Omat turvalliset aikuiset -tehtävämonisteeseen ylös omat turvalliset aikuiset. Oppilaat voivat kirjoittaa myös perustelut omille turva-aikuisilleen.

Turvalliset aikuiset -moniste: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Turvalliset-aikuiset-.pdf>

Tehtävän voi antaa myös kotitehtäväksi.

Kerrataan tärkeät asiat (5 min)

- Jokaisella on oikeus mielipiteeseen
- Toisen oikeutta syrjimättömyyteen ei saa loukata
- Lasta ei saa satuttaa eikä kohdella välinpitämättömästi
- Kaikki tunteet ovat sallittuja – tunteet tulevat ja menevät
- Aikuisen täytyy suojella lasta
- Jos kotona ei ole turvallista aikuista, täytyy siitä kertoa koulussa opettajalle tai jollekin muulle turvalliselle aikuiselle

Eriyttäminen

Eriyttäminen tapahtuu tehtävän sisällä. Meemi-tehtävässä voit ennakkoon valita meemille pohjan.

Kotitehtävä

Tunteet tutuiksi -tehtävämoniste: <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Tunteet-tutuiksi-3-6-taso-2.pdf>